

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ НЕДЕЉНО ЈЕДАН ПУТ

ЦЕНА ЗА СРБИЈУ:

НА ГОДИНУ . . . . . 6 дин.
 НА ПОЛА ГОДИНЕ . . . . . 3 "
 ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ НА ГОДИНУ . . . . . 9 "

НЕДЕЉА 25. ЈУЛА 1893.

ЦЕНА ЈЕ ОГЛАСИМА 6 ПР. ДИН. ОД ВРСТЕ

ПРЕТПЛАТУ ВАЉА СЛАТИ УПУТНИЦОМ НА ОПШТИНСКИ СУД
 А СВЕ КОРЕСПОНДЕНЦИЈЕ НА УРЕДНИКА

Рукописи не враћају се

Неплаћена писма не примају се.

РАД ОПШТИНСКОГ ОДБОРА

XXXXVIII РЕДОВНИ САСТАНАК

15. Јула. 1893 год.

Председавао председ. г. Милован Р. Марипковић од одборника били г. г. Никола Х. Поповић, Р. Драговић, М. О. Петровић, С. Ј. Азријел, М. Велизарић, Ђоста В. Михајловић, Ј. Ђуровић, Илија Ђорђевић, М. М. Ђорђић, Јован Христић, Мил. Ј. Марковић, А. Шток, З. М. Петровић, Др. Марко Т. Леко, Др. Павло Поповић, А. Ј. Одавић, Сава Велановић, К. Петровић, Мих. М. Ђорђевић, Мих. П. Бончић, Гаврило Вркић.

I

Прочитан је записник одборских одлука седнице држане 13. Јула ове године и у одлуци КНБр. 355 учињена је измена, да се по молби врачарског друштва није могла донети одлука због тога, што је већина господе одборника приликом гласања изашла из седнице, тако да је остало свега њих петнајест.

II

По прочитању акта истражног судије за ва рош Београд АБр. 3844 и 3863, којим се траже уверења о владању и имовном стању извесних лица, одбор је изјавио, да је Филип Толчински кројач доброг имовног стања, а да му је његово владање непознато; да му је Вилотије Василевић штампарски раденик непознат.

III

Председник износи одбору на мишљење молбе којом се траже уверења о сиротном стању.

По прочитању тих молби СБр. 11569, 11519 и 11644, одбор је изјавио, мишљење да се суд претходно увери о имовном стању молилаца Михајла Тасића правника Сузана Нага и Милке Цуплић, па тек онда да им изда тражено уверење.

IV

По прочитању молбе Михајла Михајловића бакал. оvd одбор је решио, да се молилац Михајло ослободи дужности присутничке, изабрав на његово место за присутника Младена Милића трговца овдашњег.

V

Председник саопштава одбору, да је Министар унутрашњих дела, актом својим АБр. 3880 известно суд општински, да је у споразуму са Министром финансије учињено извесне измене у тарифи општинске трошарине, коју је одбор општински решенем својим АБр. 3631. усвојио и која је тарифа како Министру унутрашњих дела тако и Министру финансија, послата на одобрење; да се тим изменама неки предмети са-

свим ослобођавају трошарине, а на неке се смањује те према томе се мора трошаринска тарифа на извесне предмете подићи како би приходи достигли ону суму, која је потребна за покриће интереса и отплате дуга

По прочитању тога акта и измена у трошаринској тарифи одбор је решио, да се према примедбама министарства унутрашњих дела и финансије:

1. Ослободе ови предмети од трошарине: шпиритус, петролеум (гас), стеарин и парафин, фирнајз и терпентин;

2. Да се смањи трошаринска такса и ова наплаћује:

а, на дрво за гориво од куб. метара тридесет пара динарских;

б, на грађу као: даске, летве, прошће, планке, шиндре, греде, диреци, балвани, трупци, пањеви, облице или мотке итд. од кубног метра педесет пара динарски;

в, на месо, сланину и сало сирово, усољено или у саламури као и овчија и козија ужичка пастрма на костима од сто килогр. десет динара.

г, на месо и сланину осушену непрерађену од сто килограма двадесет динара;

д, на колаче, тарану, макароне, фиду тесто и брашненице од сто килогр. четири динара;

ђ, на сир као: страхино, рокфорт, горгонзол ементалер, липтајер, империјал, фромаж де бри, ајдамер, невшател, романдур, трапист, карпатски сир, кваргле п т. д. од сто килограма двадесет динара;

е, на скоруп (кајмак) масло (бутер) без разлике сем бутера (масла) од сто килограма пет динара;

ж, на масло (бутер), од сто килограма десет динара;

з, на ликере као: коњак, рум и друга заслађена шпиритиозна пића од сто килограма двадесет динара;

и, на гвоздене греде (трегере) и стубове од сто килограма педесет пара динарских;

ј, на чоколаду и сурогате од чоколаде од сто килограма десет динара;

к, на хидраулични креч гипс и цемент без разлике и креч обичан од сто килограма двадесет и пет пара динарски;

л, на једна кола сељачка с дрвима двадесет пара динарски;

м, да се на кафу пржену у зрну или праху наплаћује иста такса као и на кафу сирову т ј. два динара и педесет пара од сто килограма.

3. Да се услед изостављене и спуштене трошаринске таксе исвиси и наплаћује иста на ове предмете:

а, на млеко и павлаку од млека и јаја од сто килограма пет динара;

б, на вино обично у бурадима од сто литара осам динара;

в, на ракију до десет гради од сто килограма десет динара.

4. Да се грис и гершла оптерете са три динара од сто килограма.

Дара да се рачуна по тарифи царинској. Члан II ги да отпадне. Члан III-ћи да буде члан II ги и да гласи: Општина ће прописати, како ће се вршити реекспедиција и повраћај трошарине. Члан IV-ти да буде члан III-ћи и да гласи: Кола са раном, сувим шљивама и кожама из Србије на железничкој станици ослобођавају се. Члан V ти да буде члан IV-ти. Члан VI ти да буде члан V-ти. Члан VII-ми да отпадне. Да се дода члан VI ти и да гласи: На увоз наведених предмета из страних држава, трошарину ће ову наплаћивати царинарница београдска једновремено, кад наплаћује на њих и државне дажбине. Из новаца из нето прихода царинарница ће задржати за своје указне и неуказне посленике по два на сто а остатак предаваће управи градске трошарине

Пошто министарства намеравају, да трошарину на пиво спусте на осам динара од хектолитра и тиме би приходи трошарински знатно подбацили, то је одбор одлучио, да господа: Андра Одавић, Милутин Марковић и Др. Павло Поповић као одборски повереници лично представу г Министру унутрашњих дела, да му разложе потребу, да се на пиво наплаћује десет динара.

Шта ови повереници буду у овоме погледу учинили, одбор ће признати за пуноважно.

Да председништво општине одмах сутра дан пошаље на одобрење Влади Његовог Величанства ову тарифу заједно са свима овим изменама и допунама.

VI

Председник износи понова на решење молбу друштва за улепшавање Врачара, пошто се у седници од 13 Јула ове год. по истој није могло донети пуноважно решење.

После поновног прочитања те молбе АБр. 3876. одбор је после поименичног гласања са осамнајест гласова (тројица се уздржала од гласања) решио, општина београдска оставља још за шест година т ј. од првог Септембра 189 треће до првог Септембра 189 девете године, Друштву за улепшавање Врачара право руковања цветним тргом и његовим приходима под овим погодбама:

1. да друштво плати општини шест хиљада девет стотина двадесет и шест динара и двадесет и четири паре за саграђени тротоар поред цветног трга.

2. да друштво по истеку шесте године врати

општини Цветни трг са свима грађевинама у својину без икаква дуга.

3 Да друштво поднесе извештај о досадањем свом раду а у будуће ераке године да такав извештај подноси. Извештаји да се штампају у општинским новинама.

VII.

Председник моли одбор, да му одобри петна јесто дневно осуство, ради свршавања извесних својих породичних послова.

Одбор одобрава председнику општине тражено петнајесто-дневно осуство с тим, да га у дужности председничкој заступа члан суда г. Јован Антонијевић. Осуство се има рачунати од дана кад га стане употребљавати

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ.

Исправка. У прошлом броју ових новина, штампана је тарифа варошке трошарине у Београду. У тарифи, под VI број 40 стоји, да ће се на камени угаљ без разјике наплаћивати 25 дин. од вагона. То је погрешно, и треба да стоји, да се наплаћује на камени угаљ од вагона *шест динара*. Моле се поштовани читаоци, да ову исправу приме к знању.

Испит глувонемих ђака у Београду биће, према одобрењу г. Министра просвете, 25. Јула ове год. у 10 часова пре подне, у теразијској мушкој основној школи. Приступ је свакоме слободан.

О Г Л А С

Општини београдској потребна је једна или две куће у једној авлији за становање ноћних стражара, од 1-ог Новембра тек. године.

Кућа треба да је велика, те да у њој могу обитавати до 200 ноћних стражара, да је по могућству у близини команде жап дармеријске, да је видна и потпуно поде сна за становање људи.

Позивају се сопственици који имају овакве зграде и желе их дати под закуп, да поднесу попуде суду ово општинском најдаље до 15. Августа ове год.

У попуди треба означити, колико и каквих одељења има зграда коју пуди, место где она постоји и колику цену годишњу на име кирије тражи.

Рок је закупу најмање 3 године.

СБр. 11.846. Од суда општине града Београда, 24. Јула 1893 год. у Београду.

САСТАНАК

ОДБОРА ОПШТИНЕ БЕОГРАДСКЕ

Држан 13. Маја 1893 год.

(по стеногр. белешкама)

Председник — Отварам седницу. Молим господу да чују записник прошлог састанка (секретар прочита). Има ли ко да примети на записник (Нема)

Секретар чита писмо којим је суд овлашћен да кандидује лица за присутнике код истражног судије за срез врачарски и космајски (Одбор прима кандидате).

Председник — Г. Мин. Народ. Привреде поновио је своју молбу да суд општински одреди кандидате за избор чланова за контролни одбор управе фондова. Ово је хитна ствар и молим да се избор одмах изврши (Чује се: кандидујте ви). Ја сам о томе мислио а с некима од вас сам и говорио. Ја бих кандидовао ову господу: Тодора Ђурића трговца, Тасу Спасића трговца, Јосифа Матковића гвожђара.

Бока Нешић — На место Јосифово молим да дође Андра Одавић.

Председник — Ја немам ништа против тога. Примате ли гостодо ову кандидацију? (Примамо) за заменике кандидујем: Стевана Максимовића, Младена Стојановића трговца, и Младена Влајића рентијера (Врло добро).

Председник — Молим вас да ми одобрите ово. Управи грађевинског одељења потребно је да прибави техничких снага да би могла отпочети радове. Она је предложила да се узме на траг у службу Ђура Николић који је пре на-

гледао грађевине. Ја сам јој то одобрио у нади да ће те и ви с тим бити сагласни (Јесмо). Примате ли дакле ово? (Примамо). Е сад да вам саопштим да је једно лице и пустило дужност, то је Кијовски, и г. Селесковић предложио је да се узме у службу Милорад Гајић ролором из Јагодине, и свршени ђак минхенске политехнике са месечном платом од 240 дин. (Чује се то је много плате). Али он је свршени политехничар. Дакле усвајате ли ово? (Усвајамо).

А. Одавић — Ја бих молио за реч Већ као што видите тражи се персонал за предузимање радова који стоје пред општинском управом. То је све лепо, лепо је и што ми одобравамо, али шта ћемо да радимо кад нема пара. Ја бих молио председништво да ми каже да ли се што год ради на зајму.

Председник — Могу да вам кажем да сам на зајму почео да радим и чинио сам кораке где треба. Надам се да ћемо моћи успети да за кључимо тај зајам о ком имамо толико брига. Ја сам се споразумевао овог ради и са г. Министром финансије. Видео сам се с њиме и он ми је рекао како ће кроз који дан доћи једна група која ће с државом да преговара о зајму, па ће он — г. Министар — том приликом повести реч и о нашем општинском зајму. То је група с којом сам се и раније познао и која познаје све наше послове. Надам се дакле да ћу моћи у скоро и с тим питањем изићи пред одбор.

А. Одавић — Је ли то француска кућа молим вас.

Председник — Није. Имам да вас замолим за ово. Пред задругом за међусобно помагаче и штедњу видели сте гомилу материјала спремљеног за довршење калдрме. Требала је још у Октобру да се направи по цени како је направљена и Тројичка улица и њен предузимач је имао и одобрење да то грађење изврши. Али кад су наступиле познате вам прилике у општини та је ствар испала тако да сад нема формалног одобрења одборског за тај посао. Сад вас молим да то одобрите. То је врло мали посао.

Одобравате ли? (одобравамо). — Да би могао свршити питање о купатилима за времена ја сам одредио био једну комисију која је расправила то питање пошто настаје сезона за купање. Молим вас да чујете извештај комисије који ће вам секретар прочитати (секретар чита).

СРПСКИ УСТАНИЦИ ПРОТИВУ ТУРАКА

У В Е З И

СА НАРОДНИМ СЕОВАМА У ТУЏИНУ

од 1459.—1814. године.

ИСТОРИЈСКА РАСПРАВА

У ДВА ДЕЛА

НАПИСАЛИ

Р. Агатовић и П. М. Спасић.

(Академијски Савет Вел. Школе наградио првом видовданском наградом општ. београдске).

Мото:

— „Нора намъ перестать быть умными чужимъ умомъ и славными чужою славою“ (Време је да престанемо мудровати туђом намењу, и славити се туђом славом).

Карамзин.

ПРЕДГОВОР

(НАСТАВАК)

Србија некад онако весела, жива, као кошница испуњена вредним челицама, сада је на један пут постала — пустиња!

Болно слика један наш историк тадаше стање Србије, истина из мало каснијег доба, али почетак кога датира од половине XV. столећа. „У Србији XVI. в. звучна хармонија са кула црквених давно је замукнула, звона су Турци прелили у топове, или су их калуђери закопали дубоко под земљу. Са најлепших црквених зграда, које су подигли били српски владоци, звучи меланхолично запевање муезина. Место ресавских писара који златом и пурпуром осветљују препише својих хришћанских писаца, видимо пред хановима и мошејама дервише, који продају амајлије, што бране од злог ока, оштре сабље и самртног зрна, који уз бесомучне скокове гутају шљунак и гвоздене клинце, боду се ножевима и ударају буздованима. Место веселих српских сватова, видимо по друмовима српско робље ланцима повезано, које трговац анадолијски или мисирски тера од трга, до трга, од Дунава до Еуфрата, тражећи да продајом људскога меса и људских душа стече блага.“⁽¹⁾ Од свију досадашњих сеоба српских у Угарску, ова, која се, дакле, збила после пропасти српске државе, била је највећа и најзначајнија.

Многобројна места раније настањених Срба у Срему, Бачкој и Банату овом приликом знатно су попуњена и увећана. Наши крајеви близу Дунава и Саве, Кучево, Браничево, моравска долина и питома Мачва, бесумње су овог пута највише опустели. Видећемо и доцније, како су ова иста места, приликом сваког преласка српских јунака и српске војске из Угарске у наше крајеве, највише слала својих исељеника у туђину, које су мађарски краљеви све насељавали по истим раније насељеним српским местима у угарској краљевини.

Вредно би било знати вође, који су стајали на челу ових исељеника српских после 1459. год. Страни историци, као и сви готово наши домаћи, почињући од Рајића, држе, да је на челу ових пресељења стајао средњи син деспота Ђурђа, слепи *Стефан*. „Средњи син деспота Ђурђа Смедеревца — вели Стојачковић — који је, страха ради да га најмлађи брат Лазар живота не лиши, из Србије с многим народом прешао у Срем.“⁽¹⁾ Исто то понавља и Витковић.⁽²⁾ А обилати угарски историк Енгел⁽³⁾ вели: „После оне коло-

(1) Стојачковић А: Черте и т. д. стр. 8.

(2) Гласник срп. уч. др. вѣ. 28. стр. 45.

(3) Allg. Weltthist, III. стр. 414.

(1) Годашњица Н. Чулића I, стр. 52 и 53.

Соломон Азријел — Од кад се рачуна време?

Председник — Време је приближно прорачунато.

Соломон Азријел — Ја не могу то да разумем. Узмимо да време буде једнако рђаво до месеца јула; сопственик купатила би у том случају платио само од Јула од кад би почео да ради.

Председник — За онo време кад не ради неће платити.

Доктор П. Поповић — Онда нећемо имати прихода колико је речено.

Соломон Азријел — Како онда може да се каже да ћемо имати оволико прихода. Онда треба такса да се наплати одсеком, за сезону.

Председник — Па добро, нека се тако и каже. — Молим вас да одобрите да се за закуп песака на Дунаву држи лиценцијација.

Ђорђе Трпковић предузимач поднео ми је за такав песак ову понуду. (Чита). Друштво за унапређење Дунавског краја молило ме је да се тај песак не дира. Међу тим људи га бесплатно узимају и кад се већ разноси, онда је боље да општина отуда има прихода. Дакле ја мислим да држимо лиценцијацију. (Чује се: почевши од понуђене суме). Разуме се од понуђене суме почевши. — Главна контрола је одобривала била продужење рока за подпошење рачуна општинских за 1891 год. Те рачуне склопио је био један чиновник, и он, на основу једне наредбе г. Татића тражи да му се за то плати хонорар. Ја нисам могао да наредим наплату, него сам одобрив да узме нешто на рачун. — 60 динара — пошто нисам сигуран да ћете ви одобрити тај хонорар. Молим да одобрите ово што сам учинио и да донесет решење о овом хонорару.

А. Одавић — Тај чиновник, који је склопио рачуне то је Никола Николић, он је био општински чиновник. У колико сам се известио у службу је био примљен више онако да му се да нека плата, а посао није имао никакав. Ја не могу да увидим како он од одбора може да тражи хонорар за општинске послове које је радио као општински чиновник. Кад је радио тај посао, није радио други, а кад је г. Татић решио: да се хонорише, онда он нека му и плати. Мени је жао што је председник решио да му се изда и онолико динара, није му тре-

вало дати ни 60 пара. Ја ћу признати ових 60 динара, али више да му се не да.

Председник — У својој наредби г. Татић каже да је то општински чиновник, с тога нисам хтео ни да је извршим. Овоме пак што сам дао, дао сам с тога што сам и сам имао прилике да хонорирем општинске чиновнике за ванредан, нарочито поштни рад. За остало вас питам шта да радим. Он међу тим није више општински чиновник, ја сам га отпустио.

Ја вас молим да ово питање расправите. (Чује се: дајте му тих 60 динара) Дакле одобрите ово што сам учинио, а више ништа. (Одобравамо) — Ви сте господо имали прилике да видите да већ месец дана не можемо да предузмемо никакве радове који нас чекају. Видите да је раскопана улица од железнице до Академије, а не може ништа да се ради. Видели сте и шта је на Теразијама — да се ти радови могу предузети треба да смо финансики снабдевени. Но с нашим приходом не стојимо тако да можемо те радове да наређујемо и предузимамо; с тога молим да одобрите да се обратимо с молбом Задрузи да нам учини привремени зајам да не би губили време те да можемо бар нешто од радова наређивати док не свршимо с главним питањем: о закључењу сталног зајма. Ја вас молим да одобрите да узмем 100 000 динара код Задруге под условима како смо и до сад узимали.

А. Одавић — Нећу да говорим о меничним таксама, које нам узимају 1 од сто више на име интереса. Хоћу да кажем само то, да се од Задруге тражи зајам само тако ако задруга може да нам да без своје опасности.

Мата Јовановић — Задруга води о себи рачуна. Она може да нам да, а може да нам и не да. Најпосле оне прилике у којима је била није изазвао наш дуг него друге прилике. Наше је да одобримо председништву да ступи у преговоре, а хоће ли задруга да да то је њена ствар.

Председник — Ја вас молим да одобрите ово да би могли узети у рад ове послове да не губимо време јер ми смо много изгубили (одобравамо).

Раденко Драговић — Молим вас да се види како стоји ствар с закупцем цубока. Треба позвати адвоката да не оклева с њим; ако заку-

пац није положио кауцију нека му се одмах одузме право.

Председник — Он је положио кауцију али није уредно плаћао месечне рате и њоме се тако задужио. — Г. Раденко потсетио ме је на једну потребу. Молим вас треба издати формално пуномоћје заступнику г. Николићу. (Чује се: па ми смо га изабрали) Јесмо, али му нисмо издали пуномоћство. (Чује се: па нека му се изда). Десро.

Соломон Азријел — Ја бих молио г. председника да каже да ли се наплаћује такса за воду од оних лица која имају спроведен водовод но не употребљавају га. На прилику у којој кући општина је везала водовод, али се вода не употребљава; треба ли да плаћам општини.

Председник — У овом случају ствар стоји овако. Кад се намести водомер сопственик по правилима има рок месец дана да инсталира водовод; после тога рока ако не инсталира он по правилу опет плаћа. (Чује се: нигде се то не врши).

С. Азријел — Ја сам за то и питао.

Председник — Није се вршило зимом, али сад се почело вршити. Данас лично уверио сам се да се о томе прави рачун.

С. Азријел — Има преко 200 кућа у које је вода спроведена, али је не употребљавају и од њих се ништа не наплаћује.

Председник — У упуствима и правилнику стоји објављено да ће наплата да се врши, па ма шта они радили. Општина мора да веже све куће и намести водомер, а ко неће да инсталира, он ће опет да плаћа.

Коста Петровић — У нашој улици, абаџијској, водомер је у свакој кући намештен има 4 месеца па се ништа не наплаћује.

Председник — Врло добро кад сте ми то јавили; ја ћу предузети кораке да се наплаћује. Ја ћу то да запишем.

Од управе вароши Београда добио сам ово писмо (чита писмо о кући А. Матића телалина). Ово питање као што знате стоји одавно пред одбором. Имање овог Матића узето је за улицу гако да му је сад од њега остало свега на 4 квадратна метра, и на том земљишту разуме се, он не може ништа да дигне. Сад је настала потреба или да се мења регулациони план или да општина све то имање Алексино откупи и да

није Жигмундове на Чепељу и Владислављево у Јенопољу, дође дакле још и трећа у Срем,⁽¹⁾ под Матијом I. предвођена Стефаном Бранковићем (angeführt von Stephan von Brankovics). Сви су ови историци примили Рајићеве речи: „За војевину бившу Смедереву од Махомета II. год. 1459. Стефан Бранковић с частију Сербов јого придржавајушче сја и за деспота својего признавајушчују в унгарскују страну иренелсја...“⁽²⁾ Према свему овоме могло би се оправдано мислити, да је на челу ове велике српске сеобе стајао Стефан Бранковић, и да је он чак био и деспотом пресељених Срба у Угарској. Све до најновијих историјских резултата запета се тако и држало, и чак и по школама деци предавало. Међутим данас стоји та ствар са свим друкчије. Деспот Стефан Бранковић, као што ћемо ниже видети, не само да није био вођ те сеобе Срба у Угарску, него није био ни њихов деспот, нити је он у ово доба, о коме је реч, био не само у Угарској, него ни у Србији, а још мање да се прогласио деспотом у „Угарску преселивших се Срба“, и да га је у том звању потврдио и краљ Матија, како би хтео Стојачковић, а по

њему и Пико.⁽¹⁾ Откуда је ово овако погрешно мишљење завладало код свију ових историка и њихових подражавалаца, мислимо, да је најбоље показао г. Новаковић у својој расправи „Последњи Бранковићи“.

Без сумње, да се после 20. јула 1459. год. преселило са мноштвом српских сељака и неколико српских властелинских породица, а међу њима и угледних Срба и јунака, па су они и могли предводити сеобу. Да овако мислимо, нагони нас околност, што су властела српска највећма била у могућности да се брзо преселе, и нове земље у Угарској добију; и што доцније, при свакој сеоби Срба у туђину, видимо по неколико таквих властелина српских, као вође појединих сеоба. Истина у миланском архиву налази се једно писмо млетачкога посланика из Угарске од 13. новембра 1461. год., како су се некакви „Турци почели примичати к Београду, и како је, сазнавши зато, син деспота српског изашао пред њих, те их више од две хиљаде исекао и многе заробио.“⁽²⁾ Те би се овим као поузданим

доказом још јаче потврдила мишљења горњих историка. „Али пошто се не може знати ко би то био, јер се Стефан баш у тај мах далеко налазио другим послом бавећи се, то се мора мислити, да се неко други под тим именом разумева, или да је обмана каква учинила, да се такав глас пронесе.“⁽¹⁾ Врло лако може бити, да су том сеобом руководили и мађарске војсковође, на пример командант града Београда, по заповести краља Матије, који је у ово доба баш највише настојавао, да што више српског народа насели у пусте еремеке и бачке равнице, дуж обала Саве и Дунава, као што се може врло лако и оно „син деспота српског“ у поменутом писму односити баш на београдског команданта. По неким знацима још можемо претпоставити, да су као вође ове сеобе фигурисали и сами свештеници и калуђери српски. Када се високих, сребром и златом покривених, торњева српских цркава и манастира „наших славних царя задужбина“, место звучног гласа хришћанскога звона меланхолично одјекиваше глас турског муезина; када се ливена звона са српских цркава и манастира свуда скидаху, и ношаху у

(1) Срби у Угарској, I. стр. 40.

(2) Макушев А. у Гласнику срп. уч. др. књ. 14. другог одељења, стр. 155. бр. 3.

(1) Новаковић Ст.: Последњи Бранковићи, стр. 53—55.

(1) Ово ће бити, по нашем рачунању, пет сеоба.

(2) Рајић Ј.: Историја Србов, итд. св. III., стр. 269.

му да накнаду. Оваким стањем Алекса је необично оштећен: не да му се да диже зграду, а овамо није свршено питање о експропријацији.

А. Одавић — Крајње је време да се с њим сврши.

Р. Драговић — Ја сам слушао да се та ствар потезе од пре 3 године. Он — Алекса — хтео је да зида кућу а инжењери му не даду и човек сад има материјал за зидање а од имања не може да чини никакву употребу. То је грозно. Треба наћи лека а ако општини треба то земљиште нека га узме и плати, ако не, нека допусти човеку да зида. Немојте да упропашћујемо човека.

А. Одавић — Ја мислим да не треба много говорити. Кад и сам извештај тако гласи да је имање узето за улицу, и да је остало само 4—5 квадратних метара, онда је ствар јасна. Ја нећу никад пристати да се мења регулациони план, него нека се човеку плати. И то нека се што пре сврши. Ја сам разговарао с многима и сви ми веле да овај човек просто пропада.

М. Бончић — Дакле, регулациони план не може да се мења, општина опет нема извора; где је онда излаз?

Председник — Има новаца у регулационом фонду.

М. Бончић — Кад има новаца онда ја држим да он зида шта хоће па после кад се стигне са регулационом на том крају општина ће му откупити и он нека дигне што је саградио, кад вели, да му није до чекања.

Мата Јовановић — Овде један поменуо, како би ваљало изменити регулациони план, а други, како би Матићу ваљало одобрити да привремену грађевину подигне. Та господа говоре не знајући да је регулациони план у тој улици тако рећи изведен. Од железничке станице до Академије он је изведен раније, од Академије па преко плаца касаринског видели сте да је држава већ повукла ограду до регулационе линије, — остаје само да се изврши један део, а то је онај горњи од штале коњичке касарне па до Матића куће у писарској улици. И тај део мора се извршити. Те према томе не може бити измене регулационог плана, јер је он више од пола изведен. Навести пак човека да зида нешто привремено, па после да руши и то неби

било паметно. Једини је пут да се експропише оно све, ја то предлагам.

Председник — Ја мислим да ћете се сви сложити с тим да се власти општински суд, да ово питање путем експропријације сврши и да нађе начина да се ово накнади.

Пристајете ли на то? (Пристајемо).

Командир пожарне чете молио је да му се набави једна пумпа за црпљење воде, јер има само једну, која му је недовољна. Ја сам се обраћао управи водовода за мишљење, и управа предлаже да се набави једна која ће коштати до 1500 динара. Одобрава ли се? (Одобрава).

Поп Таса Каштан Спасић — Баш за то, што сам ја био те среће да у овоме пожару будем баш до саме ватре са станом, могу да кажем да је набави ове пумпе прека потреба. Ви знате да смо ми решили да дрваре буду ван вароши међутим видимо их да су у сред фамилијарних кућа, као што је била ова у Косовској улици. Човек је наслагао 10—15.000 дасака на плацу мађије Кујунџићеве, који је узео под аренду не разбирајући ни мало што тим излаже опасности околину те дрваре. Ја мислим да одбор треба да донесе одлуку да се дрваре отклоне од фамилијарних кућа и да се та одлука одмах изврши. Код таквих и тишлерских радњи бива да људи напуне не само оно што је по авлији шушкама, него и цео таван и то држе преко лета остављајући за зиму, и ништа не треба, него једна мала варница непажњом окресана, па да оде цела једна улица.

С тога молим, да се преко управе обрати пажња на ово, и да се дрваре из вароши уклоне.

Мата Јовановић — Овакав предлог ја не бих могао усвојити, јер у целом свету допуштено је трговање са грађом, с даскама по вароши, по стовариштама и магазима и ово би било врло незгодно ако би наредили, да то буде ван вароши, јер би једна сиромашак тишлер морао да продагуби толико времена док би набавио је дну даску, која му је за посао потребна. То дакле није ништа, а ономе другоме што помену Поп Таса ваља поклонити озбиљну пажњу.

Председник — Питање о овоме доћи ће касније пред одбор, па ће се у њему расправљати а сад молим Вас одобрите набаву пумпе. (Одобрава се).

Поп Таса Каштан Спасић — Поводом овога пожара слушао сам, где људи говоре благода-

рећи радикалној општинској управи, која је се постарала да имамо водовод и довољно воде, варош је овом приликом спасена од штете, која би изнела од прилике 100.000 динара. С тога вас молим да мој предлог којим се иде на осигурање имовне безбедности сматрате као хитан.

Лазар Дашиковић — Ја бих желио да се о једној ствари разговоримо у тајној седници.

Председник — Претварам седницу у конференцију.

По свршетку конференције састанак закључен у 8 и по часова.

Састанак држан 24. Маја 1893 г.

Председник — Пошто има довољан број одборника, то отварам седницу и молим вас да чујете записник прошасте седнице (секретар прочита Учинише примедбе г. г. Никола Хаџи Поповић, Раденко Драгојевић и Милутин Марковић, које се примише и протокол исправи).

Прима ли одбор прочитани протокол? (прима) Молим вас, да сад чујете извештај комисије о избору благајника за општину, (секретар прочита). Предлаже се за благајника Ђока Ж. Нешић трговац).

Прима ли се извештај (прима се). Изабран је дакле за благајника г. Нешић.

Сад је на реду да се расправи питање о цубоку. Молим вас да чујете извештај. Као што сам имао прилике да вам раније саопштим на питање некога од г. г. одборника, ствар о цубоку овако стоји.

Цубок је уступљен Петру Мијановићу још раније привремено и он је положио био неку кауцију али није платио никако одобрену аренду за неколико месеци по условима. Са тога је позван неколико пута да положи аренду али он није хтео то да уради и мисмо морали путем забране да осигуравамо општинско примање. То је учињено; новац је депонован код суда колико припада за месеце: Јануар, Фебруар Март и Април а за Мај не. Положено је 12.000 динара. Право цубока уступљено је њему за 28.000 динара, па је у једној последњој одборској седници пред наш повратак у општину решено да се уступи њему и да се уговор с њиме закључи.

Остало је дакле да ми тај посао свршимо а да захтевамо да он уредио плаћа аренду јер иначе не може овако и даље ићи.

Једрене, да се од њих лију топови за разбијање хришћанских градова; када оне смирене слуге божјег олтара ни у густим и мрачним горама српским не нађоше мирна склоништа за свршавање свете литургије — онда беше ли свима српским калуђерима и свештеницима опстанка у Србији? Не. Као намесници Христови на земљи; као утешители очајнима, помагачи беднима и невољнима, они беху она звезда преходница, у коју још једино очајни српски народ полагаше своје наде на бољу будућност, и гледаше спас душе своје. Они беху покретачи свих духова људских у своме народу; они беху прави пастири свога стада. За њихов живот и њихову службу олтару божјем беху угодније прилике у Угарској. „Добра српских манастира, која су овим насељавањима непрестано јачала и множила се, такође су била места, која су к себи привлачила српско насељавање.“⁽¹⁾ А понајпре она су привлачила к себи ове служитеље божјег олтара. Можда не вели без разлога један страни историк: „Н јенергичнији део народа српског, *предвођен патријархом*, претпоставио је иселење (exil) ропству“⁽²⁾ само што

је он овде помешао улогу патријарха из много доцнијега доба. Зар из свега овога, дакле, не можемо држати, да су при овој сеоби играли важну улогу и српска свештена лица, било као вође, било као највећи подстрекачи? —

.....Српске деспотовине више нема; и последњи комад Душановог царства заузели су Турци. Српски је народ нешто расељен у туђину, нешто разбегао по горама и пећинама, а највећи део исечен и одведен у ропство. Поља и села пушта, а вароши и градови пуни белих турбана. То је слика Србије после 1459. год. Судбина наших предака тадашњих двојака је; двојако је, једна и несрећна. Док се они одсељени у Угарску, крепљаху надом на скори повратак и ослобођење своје домовине; и док они узалуд залагаху тамо главу и имање своје и у службу са свим туђих еготиичних интереса, само да на тај начин добију моралне потпоре за ослобођење своје потиштене домовине — дотле они који и даље осташе на своме огњишту, поднашаху Танталове муке, гледаћи очајним погледом, како им ропски ланци све то јаче стежу руке и ноге, како им бесни Мусломани отимљу из наручја најдрагоценије благо њихово — *децу*, одводећи их

у јаничаре, и поучавајући их на страховиту освету својим родитељима, што се усуђиваху бранити своју слободу и своје име. Али ако је лице српскога роба морало само очај изразити, срце *свокога* Србина пламтело је за осветом: и у оних који пређоше у туђину, и оних који остадоше под Турцима. И једни и други очајнички се труђаху да се освете своме непријатељу, само што им земљиште њихове радње не беше једно исто. Док се они у Угарској под својим обновљеним деспотима трудеше на туђем земљишту организовати и прибрати своју снагу за осветнички бој с тиранином; дотле ови овде испуњаваху мрачне пећине и густе горе, уређујући ту своју снагу за освету. *Хијлуци српски*, чији постанак истина датира из мало ранијега доба, истом су сада добили *праву и истинску улогу* своју. Нештедимице крв су своју на свима местима проливали за одбрану своје слободе, али су и Турци врло скупо плаћали своју тиранску владавину над Србом. А зар и сме дружније бити, зар *сме* Србин икада духом клонуту? — „Народ који је преко 250 година живео под својим народним владоцима, кроз земље којег је протицала 400 година богата струја трговачког саобраћаја између Ви-

(1) Новаковић Ст.: Последњи Бранковић стр., 52.

(2) Jougou ère: Histoire de l'empire ottoman, p. 165.

Уговор није начињен јер ми треба ваш пристанак. Цубок је под истим условима под којима смо га давали и ми, само што је дат с мањом арендом због тога што се узима као пре цубок од стоке која се коље за војску. Војска коље у режији и не да цубок општини. Молим вас дакле да ово једном пречистимо.

Коста Б. Милајловић — Нека се направи уговор и да закупац положи кауцију па да свакога месеца плаћа уредно аренду.

Председник — Па тако и стоји у условима и он полаже свакога месеца. Дакле одобравате? (Одобравамо).

Изволте чути лиценцијацију о давању кошња траве под закуп на општинским плацевима (секретар прочита чује се: да се држи друга лиценцијација), добро.

Један број грађана овдашњи написао је и упутио на управу вароши једну молбу да се образује тамиски еснаф — за туцање кафе. То право на тамис налази се у општини Београдској као њено право и она га је дала под закуп. Управа је спровела молбу овамо и ево је.

Раденко Драгојевић — Ја мислим да ти молници немају своје радње на јавном месту на пијаци београдској и са тога им се ово право не може дати и ваља их одбити.

Стеван Чађевић — Ако почнемо да позицију по позицију буџетских прихода уништавамо, да би позиције расхода покрили, које морају да стоје у равнотежи ми ћемо, господо, брзо бити принуђени да тражимо изворе прихода па ма то било новим наметом на грађане. Али остављајући то све на страну, ја мислим да ти људи нису признати као мајстори. Еснаф образују људи извесних занатских способности а ја би рекао да туцање кафе долази у опште способности човека и да свака добра домаћица то разуме. Међутим ја држим да су молници обични радници који су туцали кафу. И то није признат занат, па да се еснаф образује. Но и то на страну, али ја мислим да је кафа увек била и остаје луксуз и да наша општина може имати од овог луксуза извесан приход као што га данас и има у 5000 динара, на годину. Из ових разлога мислим да треба молбу одбити.

Др. Павло Поповић — Ми треба да двојимо питање о приходима општинским од права на образовање еснафа. Општина има по Височајшој уредби од 1861 године права наплате тамиса

али ја држим да по праву и уредби о еснафима она не може крњити право грађанима да образују еснаф кад имају за то законских поголаба.

Нека општина и даље као и до сад наплаћује аренду од тамиса, али нека не смета овоме. Као год што се даје под закуп акцие меапски, може се тако исто давати и ово право наплате на тамис.

Држим да би требало да се ова ствар с правног гледишта проучи па онда да нам се изнесе на решење а да је не прекршавамо овако преко колена.

Мата Јовановић — Г. Др. Павле моли да се не огрешимо о закон. Ја мислим да ми је познат закон о еснафима и знам да су тамо изриком побројане радње које могу образовати еснаф и тамо нема тога заната тамискиског. Ја држим да ово и није никакав занат те да би се еснаф могао допустити. А еснаф је по закону врло лако образовати. Кад се 12 људи од једног заната јаве, имају права да образују еснаф, ако га већ нема у месту.

Овде може бити питање о томе, да ли је туцање кафе занат, и ако је, да ли су ови људи, људи од тога заната, и имају ли доказа за то. Закон условљавајући образовање еснафа за број 12, не допушта, да се може јавити 12 буди каквих људи, да образују занат, него сваки мора имати за себе сведоштво, да је тај занат изучио, и тек 12 тако квалификованих занатлија имају право да образују еснаф засебан.

Председник — Мислим да ће најбоље бити да ово питање дамо нашем адвокату те да га он прегледа и реферисе. (Прима се).

Вама је познато, господо, да су општини предани неки новци и планови регулационог фонда још јесенас. Послови око регулације развијају се тако, да се мора на њима радити, и са тога је потребно да општински одбор приступи организовању одеља за те послове, који ће да даје упутства, како да се ради по питању регулације. Ви знате да има више питања по тој ствари. Ту је позната Вам молба Алексе Матића, ту Симе Јовановића — Племића и много других са чега би требало са организацијом овом похитати. Општински суд мисли да ми морамо за то питање да створимо нарочиту уредбу по којој ће мо се управљати при регулацији и да извршење тога по-

веримо под надзор нашег грађевинског одељења.

Филип Васиљевић — Па ми не знамо ништа какав је тај фонд.

Председник — То сад треба да се уреди. Акта су примљена, треба их прегледати па да се види шта да се ради (чује се: па, одредите једну комисију која ће да ради)

Д. М. Радовановић — Не треба сад да се одрађује комисија.

Председник — Мора да буде сад. Ту треба да буде директор грађевинског одељења, затим оно лице коме долазе та питања на расправу, на пример председник општине, јер он не може бити изузет; за тим адвокат или у опште једно правно лице, или два, ако ви мислите да толико треба.

Д. М. Радовановић — Ја мислим да прво управник грађевинског одељења начини пројект о томе шта треба да се ради, па онда ми да бирамо комисију, а не сад слмах.

Ст. Чађевић — Овде управо имају две ствари да се расправе; прво да се сазна финансијско стање које на себе примамо узимајући регулациони фонд у своје руке, а друго да се направи један правилник о томе како да у будуће општина поступа. С тога је потребна комисија из финансијских и техничких особа а овакав правилник припомогао би да се радња око регулације што правилније свршава. Ја питам г. председника каква је раније комисија образована; да ли да види финансијско стање које смо уз тај фонд добили или је комисија образована да и ово друго питање у ред доведе.

Председник — Ја не могу да се сетим и тачно да кажем какав је задатак био тој комисији о којој је реч, али знам ово да је то поводом закона било. Изашао је био закон по ком је општини београдској уступљен регулациони фонд са свима примањима и давањима за онај плац на батал-цамији и поводом тим наређено је да се приме акта од Министарства Грађевина по тој ствари и акта су примљена. Ја ништа даље не знам.

Ф. Васиљевић — Па за што су донели тај закон?

Председник — Е, за што! Кад смо већ примили онда треба да се види у каквом се стању

занције и Италије, — који је на урођеној питомости словенској неговао клице византијско-италијанске културе, — народ који је уживао приличну меру удобности у материјалном погледу, и приличну меру безбедности у социјалном погледу, који је преко свега уживао велику меру среће у домаћем погледу, поштујући фамилију као свето, и који је на послетку дорастао био да замишља велике политичке планове, и да покушава да их остварује — а ми још додајемо: народ који је после свега тога родио и одгајио у својој средини једнога Обилића, Косанчића, Топлицу Милана, Југ-Богдана, Кнеза Лазара, Марка Краљевића, Смедеревца Ђурђа и многе друге своје хероје, — такав народ није могао равнодушно подносити оне муке, на које су Турци стављали и државу и отаџбину, и веру и фамилију његову. Историја може да каже у напред даној мери културе, коју је српски народ у петнаестом веку имао, мора у шеснаестом веку да одговара ступањ његове бље душевне, његове жеђи за слободом народном, и његових напора да до ње дође.⁽¹⁾ „...“ Турци су разорили стари државни склоп народа српског,

али нису разорили извор животне снаге у народу, способност његову, да ради било на обнављању старог или на стварању са свим новог склопа.“ У таком раду своме, у титанским напорима да обнове своју слободу, живе Срби и на једној и другој страни ових вода наших. За то нам је доказ цео њихов историјски рад и живот од дана пропасти српске државне самосталности, па до дана данашњег. Само што су и једни и други Срби имали на путу остварења својих идеала разне сметње. Онима у Угарској сметале су разне политичке прилике и лични прохтеви појединих владалаца аустро-мађарских, а овима у Србији: дезорганизација свију делова, и не јединство радње њихове. Хајдука српских истина има по свима планинама, друмовима и горама, али нигде међу њима нема сагласности у раду, нема договора, сваки арамбаши ради за свој рачун, и на свој начин извршује мисао која подједнако све њих одушевљава по свима крајевима потлаченога Српства. Томе је као главни узрок политичка поцепаност и дезорганизација српских покрајина. Јер Србија, по освојењу од Турака, би раздељена на пашалук, и санџаке, који су политички међу собом јако били одвојени, имајући за гос-

подаре оне, који су непосредно зависили само од свог беглербега. Србија је одмах постала санџаком смедеревским, са седиштем „војводе од Смедерева“ у Смедереву. Тек кад доцније, падом Београда (1521.) смедеревски војвода доби под своју власт и београдски санџак, онда он доби титулу паше, а санџак смедеревски промени се у пашалук београдски. Од осталих српских земаља саставили су Турци санџаке полазећи са севера на југ: *Алаџаџисар* (Крушевац с Нишем), *Вучитрн Призрен*, *Алабасан*, *Дукађин*, *Ушћуб* (Скопље), и ставили их под управу румелијског беглербега, који је становао у Софији.⁽¹⁾

Мало јача и боља је била организација и концентрација оних Срба у Угарској а и њихов рад на остварењу *српске мисли*, — која још од овог доба датира — кретао се у бољој хармонији, с тога ћемо се и ми за њима тамо преселити, и испитивати им даљи живот и рад на угарском земљишту.

(1) Годишњица Н. Чуића, I, стр. 54.

(1) Гласник срп. уч. др. књ. 36, стр. 181—182.

налази тај фонд, да се створи уредба како да се даље ради. То мора одбор општински да предузме. Г. Селесковић је овде и он мисли да за тај посао треба одбор општински да одреди да се узме нарочито лице које ће непрестано на том послу да ради.

С. Азријел — То треба комисија да реши. Она прво нека прегледа акта и да свој извештај па после ћемо ми да решимо ову ствар.

Председник — Кога ћемо у комисију?

Ст. Чађевић — Ја држим, према мом мало-пређашњем говору треба прво да изиђе пред одбор, и да видимо шта смо и колико са регулационим фондом примили, па за у будуће да се састави један правилник по ком има наше техничко одељење да се управља. Према томе имају три гране: финансиске и техничке и правно да се расправе, извиде и у склад доведу и за то је комисија нужна, али мени се чини да би посао њој био олакшан ако би техничко одељење уз припомоћ једног лица направило скицу тог правилника и да покаже потребне издатке који би се у будуће имали да прелиде. То је један врло важан посао, и мислим, да је нужно, да се прво побрину за њ стручњаци. Ми их имамо, па нека се побрину за такав правилник. Дакле мислим најпре да наша техничка лица и плаћени општински органи израде најпре један нацрт па после да се комисија бира која ће даље да ради.

М. Бончић — Ту треба видети и где су та имања.

Ст. Чађевић — Нека у комисију уђу г. г Селесковић и још један инжењер, председник општине и једно финансиско лице.

Ф. Васиљевић — И Чађевић нека уђе.

Ст. Чађевић — Ја ћу после ући као одборник.

П. Поповић — Нека буду: председник општине, Селесковић, општински адвокат и Леко.

Д. Леко — У министарству грађевина има чиновника који су већ радили на томе послу. Добро би било да и један од њих буде члан ове комисије.

Ст. Чађевић — То исто хтео сам и ја да кажем.

М. Капетановић — Нека се то остави комисији, па нека она зове кога хоће.

Председник — Дакле ова тројца (Чује се:

и Х. Поповић). Хоћете ли и њега? (Хоћемо) Даље и тај из министарства грађевина? (И он)

М. Бончић — Али то брзо да са реферирше да не чекамо месец дана.

М. Капетановић — У једној од првих седница.

Председник — Морам да вам саопштим ово. У почетку кад смо дошли овде па посао затекли смо једну комисију која је била одређена да прегледа рачуне трошаринске. Та комисија прегледала је рачуне откад је трошарина установљена па до 1893 год. дакле за 1891 и 1892 год. и поднела је овде извештај. Ја сам те извештаје прочитао и прегледао и видео да се чине примедбе на извесне ствари у руковању и наплаћивању такса трошаринских, па сам тај комисијски извештај спровео управи трошаринској и наредио да по свима примедбама учини извиђај и ако ко има да плати, да плати. Тај посао свршен је у трошаринској управи и ја сам упутно онај извештај да се претресе од лица која су вршила преглед, па после да поднесем одбору и извидимо. Чланови комисије као што знате имају 8 дин. дневно за сваки радни дан, они су посао свршили и треба да им се плати (чује се: колико их има). Двојица, Милосав Миловановић и Светозар Ђорђевић. Они су поднели извештај и сад треба да их разрешимо. (Бива).

Соломон Азријел — Поводом овог да питам ово: била је одређена једна комисија трошаринска од стране одбора. Да ли она постоји?

Председник — Кад је била одређена?

Соломон Азријел — Још лане, па питам, да ли она и данас важи.

Председник — Да, сећам се да смо лане одредили били једну комисију.

Соломон Азријел — Били смо ја Андра Одавић и још неки. То је била стална комисија.

Председник — Узеху то питање да видим како стоји, па ћу известити одбор; не могу сад да се сетим свега.

Председник — Имам сад да вам изнесем предлог г директора грађевинског одељења о радovima техничким који би се у општини а у току ове године имали предузети и довршити. Ви знате да у свој потпуности не можемо још да радимо, али да би сте знали шта можемо према приликама и сретствима, ја сам молио г.

Селесковића да он то означи и предложи. Ја вас молим да чујете његово мишљење.

Директор Селесковић — Господо ако мислимо да радимо што год ове године, онда би, по мом мишљењу најважније било да доведемо теразиску и споменичку улицу у ред. После тога ваљало би кнез Михаилову, Ломицу, Љубичину, и Вук Караџића улицу поправити јер су у врло жалосну стању. Да се само то уради, треба нам кредит од 120.000 динара.

Андра Одавић. — Шта би имало туда да се ради?

Председник. — Да се нивелишу улице и оправи калдрма.

Директор Селесковић. — Ја мислим да не треба да се упуштамо у израду коцкасте калдрме док се не изврши канализација јер она ће да буде скупа а мора се кварити па би то била штета. Боље да с малим оправкама остане како је.

Ник. Хаџи-Поповић. — Онакав лом какав је у Душановој улици не сме да остане никако.

Председник — Ја сам помишљао о овој ствари подуже времена и нашао сам да према времену које нам стоји на расположењу, и према сретствима финансијским којима сад располажемо, можемо само оволико примити у рад ове године и свршити за времена.

А да су те улице најпрече за рад, може се сваки уверити који прође Споменичком улицом и Теразиском и види оне брешчиће. Дакле да се то доведе на равнину, да се нивелише да отиче вода и да се употреби оваква калдрма каква је данас док неби отпочели и свршили у тим улицама канализацију, за то треба оволики кредит. Боље је тако радити него правити скупу коцкасту калдрму па је после кварити због канализације.

Неку спорити да и у Душановој, у Видинској и другим улцама није све како треба, али овде је оцењено као прече.

Стеван Чађевић — Нико не може и не сме спорити крајњу потребу за поравњавање ових улица које су споменуте. Ну пре него што би одпочели да дискутујемо шта нам треба радити, ваљало би да знамо с којим новчаним средствима за те радове располажемо. Ја држим да општинска каса сигурно располаже с више од 100.000 дин за ту цел, а ако не располаже онда престаје разговор о ма чему другоме него да се ово одобри јер је крајња потреба да се ове улице

II. Срби у Угарској под својим деспотима.

Ко је био први деспот Срба у Угарској? — Прелазак неких знатних личности српских у Угарску. — Деспотовање Вука Бранковића-Змаја (1471—1485).

Мисао, која је руководила седега деспота, да још за свога живота ради на концентрацији својих насеобина по Угарској, што ближе границама своје деспотовине, канда је била довољно позната и његовим поданицима, те се они по своме преласку најгушће населише по јужним деловима Срема, како би били што ближе граници своје домовине, те у даној згодној прилици брзо прискочили у помоћ овамошњој браћи својој, да своју домовину извуку из чељусти анадолске аждаје. Али се том мишљу српске породице, нарочито приликом последње најгушће сеобе, пренети су међу оне Србе и многи обичаји и навике српскога народа, многе песме и успомене на омиљене јунаке народне, на славну прошлост српску. А са таким историјским предањима, живим традицијама, пренета је уједно и мисао не само о ослобођењу отаџбине, него и о поновном државном ујединењу свих пресељених Срба, о њи-

ховој политичкој самосталности, о српској слободи и независности. А кад су такве мисли владале целокупном оном густом масом српском, насељеном најгушће у јужном Срему, онда „Срем се у течају XV. века потпуно асимиловао свему ономе, што је у старој краљевини чинило суштину наших народних историјских предања.“ У њему су се исељени Срби осећали као у својој домовини, самостални, слободни, са извесним само тешким дужностима. Осећали се јаки, доста поуздани у своју снагу, да могу извршити своје племените намере. Једно им само недостаје: народни поглавар у лицу каквог деспота из старе лозе Бранковића. Истина је, да су одмах по преласку свом добили поједине војничке старешине; јер краљ Матија познаваше добро њихову бојну снагу, па их употреби на организовање своје на далеко чувене *коњице*, и на славне и неумрле српске *шајкашке* батаљоне, који на лађама и шајкама својом окретношћу, смелашћу, издржљивошћу и храброшћу зачуђаваху цео ондашњи свет. Али сви ти поглавари њихови нису били оно што су они од њих тражили, нису били *народом изабрани*, и нису имали ону власт, коју треба да има један *деспот српски*. Мисао о своме народном деспоту, о државном

јединству и политичкој независности, била је код њих у ово доба доста јака, кад се краљ Матија бојао да их задовољи у тим националним осећајима одмах по доласку њихову у његову краљевину; него је то учинио тек много доцније, када су га на тај корак нагнале тешке политичке прилике, у којима се налазио. Кад је то било и којим поводом, виде ћемо доцније; а сада да расправимо питање: ко је први могао добити деспотску титулу српску?

Говорећи о вођама последње сеобе српске, напоменуемо, како неки историци држе, да је слепи Стефан Бранковић био и деспотом оних Срба у Угарској, те би по томе изгледало, као да је он први и понео ту титулу под покровитељством краља Матије. Али рекосмо, да је то историјска погрешка. Интересна је, да ту погрешку прима без критичке оцене једна велика група виђених историка наших и страних: Енгел,⁽¹⁾ Мајков,⁽²⁾ Рајић,⁽³⁾ Стојачковић,⁽⁴⁾ Фр. Миклошић⁽⁵⁾ и

(1) Allg. Welthistorie B. III. S. 144.

(2) Историја Срба, друго издање, стр. 115. у преводу В. Давичића.

(3) Истор. Србов итд. св. III. стр. 269.

(4) Черте итд. стр. 8.

(5) Rad jugosl. akad. XII. стр. 1.

извелишу јер су оне највидније целом месту и најживље у Београду. У осталом нико не може спорити ни потребу у оним улицама које никакве калдрме немају. Што се тиче оправке с ломљеним каменом то је — опростите ми параз — скоро будалаштина, будалаштина је с тога што се та калдрма у поменутим улицама мора сваке године да оправља и претреса и већ је највеће време да се бар у тим најглавнијим улицама замени та калдрма коцкастом.

Овом приликом напомињем да смо ми раније решили да се калдрише онај део у Добрачиној улици где се човек може стојећи да закопа па и то није урађено, а крајња је потреба.

По ипак пре свега треба знати цифру кредита.

Раденко Драгојевић. — Мени се чини да треба направити тротоаре и нивелисати улице, а кад се направе канали, онда ударати коцкасту калдрму и са тога ја се слажем с предлогом.

Мика Бончић. — Нисам противан предлогу директоровом али треба знати да има улица у којима нема никакво калдрме и у којима је грозно благо као и пр. у Београдској и другим улицама. Ја мислим да је то прво на канализација и коцкаста калдрма.

Председник. — На питања г. Чађевића могу приближно да кажем, али ништа тачно ни дефинитивно. Ви знате из записника да сам се ја обратио за кредит Београдској задрузи те да можемо што год радити. С тим кредитом ми би могли ово радити и плаћати а међутим би смо настојали да се прикупљају приходи те би смо из тих прихода платили ову привремену позајмицу. С тога сте ви и одобрили да могу тражити кредит од новчаних завода а на рачун ових прихода које одма очекујемо. Израчунато је, да ћемо са цифром коју је предложио г. Селесковић моћи да располажемо. То је 100 или 120.000 дин. Ја мислим да ће мо моћи толику цифру прихода прикупити и да са тога смемо се користити овим кредитом те да радимо а гледаћемо да остваримо и онај већи кредит који нам за веће радове треба.

Стеван Чађевић. — Према овоме што нам је председник ставио на знање, не остаје нам ништа друго него да усвојимо предлог грађевинског одељења а ево зашто. Господо, Ломина улица, то је важна саобраћајна спона Саве с Теразијом, она је уска 10 метара и туда кола иду као каравани — једна за другима. То је једна рампа са благим утоном која веже водомеђу Београда са Са-

вом и она мора да се доведе у ред. Преко теразија кола скоро не могу да иду и ми несмемо да ову најживљу улицу оставимо неизпланирану и са избрешцима по којој страни свет цени и остали Београд на нашу поругу.

Кнез Михаилова је улица такође искварена и мора се у ред довести.

Ви сте чули од председника где наглашује да у каси нема ништа и да ће се истом узајмити толико да се ове улице изпланирају и поправе и зајам да се поступно одплаћује прибраним приходима. Са тога сам и ја уверен да се не може ништа ново да предузима већ да се усвоји овај предлог.

Председник. — Одобривате ли, господо, овај предлог грађевинског одељења? (одобрава се)

Марко Лeko. Мени се чини да је главна сметња у решењу овога питања у томе што одборници нису за то да се троши на обичну калдрму. Али у колико сам разумео предлог грађевинског одељења, главна сума угрошиће се на нивелисање. Ја бих молио г. директора да каже шта ће да кошта само калдрмисање. За нивелисање трошиће се кад тад.

Т. Селесковић. Главна сума ићи ће на нивелисање, а и калдрма мора да буде. На калдрму отићи ће не потпуна четвртина може бити.

Председник. Одобрено је буџетом на одржање калдрме и оправке 50000 динара. Ми тражимо да нам се да кредит за нивелисање. То је ово што се тражи.

М. Бончић. Није нам председник рекао имали он пара; је ли нашао? (Чује се: па он је рекао да нема). Па онда што нам је изнео ово да решавамо.

Председник. — Ја ћу да тражим и наћи ћу. Ви ми одрешите руке, а ја ћу се старати.

Учитељи су молили да на Калимегдану могу дићи споменик покојном Јовану Гавриловићу па моле да им општина одобри то учинити на месту које пађу да је погодно. (Одобравамо).

А. Одавић. Место да одреди г. Капетановић у договору с њима (чује се: врло добро).

Председник. Они су погодили већ и постоље само моле да се одреди место. То дакле да уради г. Капетановић; (бива)

Учитељи даље моле и ово: Они намеравају да дигну једну кућу тако звану *учитељски дом*.

где би имали локале за удружења. Они моле да им општина одобри место где би могли да дигну тај дом, а обвезују се да ће дом изградити по плану, који општина има да одобри и свршиће га за две године јер су прибавили 50000 динара за то. Ја вас молим да чујете молбу (чита). Дакле они су означили место. Ви знате да је то место било одобрено за читаоницу. Учитељима сам рекао да општина мора да одобри план и да им остави рок докле треба да су готови.

Др. М. Радовановић. — Ја се сећам да је прошле године лекарско друштво поднело молбу одбору за плац и о томе до сад није ништа решено, колико ми је познато. Пошто су се и учитељи обратили ја бих био мишљења да се одреди једна комисија која би према молбама оба ова друштва изабрала плац.

Ст. Чађевић. — Господо, придружујем се жељим г. Радовановића да се образује комисија, али не да испитује обе молбе него само молбу учитељског удружења, а то поглавито за то, што је истакло племениту намеру да очува и оплемени сиротну учитељску нејач. Ну никад опет не бих био мишљења да им се уступи то место. Према регулационом плану туда иде једна широка улица од 22 метра и кад би тај плац уступили онда би се улица сломила и тим би се булевар са свим уништио. Ну пошто је дивна намера тога удружења, ја мислим да им дамо један плац који не би сметао регулацији, и која би општина могла без штете да уступи. За то сам мишљења да се одреди комисија да потражи место које би општина могла да уступи, а не знајући циљ и намеру лекарског друштва, да ли мисли да подигне дом за састанке или још и за прихватање и васпитање лекарске нејачи, не могу ништа о томе да кажем нити ћу гласати док само друштво то не скаже.

М. Јовановић. — Ја немам ништа противу предлога који су изнели, но знам то да не можемо говорити о поклону. Можемо говорити о послузи ама не и поклону. Ми не можемо поклањати општинско земљиште. Нека се одреди комисија да избере једно место које није у пројекту општинском да се употреби на друге цели па да им се да на послугу.

М. Марковић. — Имам да допуним говор г. Чађевића у томе да из прошле године има решење о том месту што тражи учитељско удру-

други њихови следбеници. Док на другој истинитој страни стоје само српски летописи — разуме се поузданији — а уз њих Новаковић⁽¹⁾ и Руварац.⁽²⁾ С тога оправдано вели г. Новаковић: „Заиста је каткад и чудновато и интересантно, како гдекоје погрешке у историјама стеку право грађанства, и како их дуго времена из једне књиге у другу преписују и даље шире често и такви људи, који би били у стању на чисто изаћи и забуну уклонити.“ Интересантно је наћи извор прве погрешке. Ми мислимо да је први Рајић, криво разумевши смисао речи Бранковићеве „хронике“, а не вермајући аутентичност наших летописа, дао повода таквом учењу. Ако је веровати Рајићеву наводу. Бранковић вели овако: *Брат Гургурев и Лазарја деспота Стефан безчаден сиј и дражајши зениц лишен, в христианских странах пребивајуши от некторих рода своего деспотом постављаетсја, в л. г. 1461.*⁽³⁾ Из ових се речи никако не може извести оно што хоће Рајић⁽⁴⁾ тим пре, што исти Бранковић мало ниже вели:

„...*Другиј же от них, коториј с Турками соглашашусја, осем деле негодоваши, в толику мерзост на него иритли. јако на последок Стефана деспота нового во училишче оверши, в дальчаишују далматийскују страну отслали.*“ Исти је смисао његових речи и у латинској хроници, његовој преведеној од Пејачевића: „1458. Moritis Despotæ Lazar Januarii 21. die Veneris Et Stephanus cocus Despotæ, post patris mortem, abiit in Dalmatiam, ibique accepit in uxorem filiam Savestiam(?) ex Aranitarum familia, dominam Angelinam, ex ea genuit filios duos: Georgium et Joannem.“⁽¹⁾ А зацело из тих речи не могу ни Рајић ни Стојачковић извести своју хипотезу, да је деспот Стефан чак год. 1461. прелазно у Србију из Мађарске, покушавао вапоставити деспотску власт над Србијом, али га „народ није хтео за деспота свога признати, већ га још натера да је у Албанију бегати морао.“(?) Речи Бранковићеве потпуно се слажу са речима летописа: „и изложен бист Михаил [за кога народ вели, да је заједно деспотовао са деспотицом Јеленом, удовом Лазаревом и „теианом братом Лазаревим до марта ла (31) дн“]

ПРИЈЕТ НАЧЕЛСТВО СТЕФАН БРАТ ЛАЗАРЕВ.“⁽¹⁾ То стоји под 1458. а под 1459.⁽²⁾ стоји: „Тожеде лето свринуот бист с прескола от своего хранјенија (од своје властеле) Стефан брат Лазарев изгнан бист из отечества априла н (8).“ У истом смислу говори и писац „Житија архиепископа Максима“, сина Стефанова: „Стефан же приомлјет даслостства сан ... остављает отчество и отходит на запад.“⁽³⁾ Из ових неколиких примера види се заиста то, да је Стефан Бранковић био деспотом, али не Срба у Угарској, већ Срба у Србији, и то у друштву са деспотицом удовом Јеленом „од априла 1458., па све до 21. марта 1459.“ када је Стефан морао бити лишен тога звања, које је иначе уза своју снаху само титуларно носио, пошто је тога дана примио деспотство Стефан Томашевић, престолонаследник босански.⁽⁴⁾

(1) Šafarik P. Pamatky, стр. 79.

(2) На истом месту, стр. 80.

(3) Гласник срп. уч. др. вѣ. XI, стр. 126.

(4) Новаковић Ст.: Последњи Бранковићи стр. 40.

(1) Последњи Бранковићи, стр. 43—47.

(2) Матица за 1870. год. стр. 13.

(3) Истор. Срб. вѣд. св. III, стр. 258.

(4) На истом месту, стр. 269.

(1) Arkiv, III, стр. 22.

жење. Тамо је било у плану, да се дигне грађевина па је од тога одустало се, и та је улица сад нивелисана. То место не може ни долазити у питање.

Ст Чађевић — Са свим да се искључи (чује се: нека се одреди комисија па ће нам они поднети извештај).

Председник — Дакле шта желите? (Комисију).

С. Азријел — У комисији да буду г. председник, Никола Хаџи Поповић и Мата Јовановић. (Прима се).

Председник — Имамо да решимо о Панчића статуји. (Чита акта о томе) Ми смо издали све што је било прилога и сад остало је да се Ђ. Јовановићу исплати остатак ако одбор општински налази да му је потраживање оправдано, и онда статуа прелази у сопственост општине.

М. Бончић — Да ли је ту била некаква комисија? Шта је она рекла: да се исплати или да се не исплати?

Председник — Комисија је била још лани и сад не сећам се шта је радила.

М. Капетановић — Комисија колико се сећам није ништа радила.

М. Марковић — Ја колико се сећам, радио сам два пута о овом и говорило се о томе да ли је статуа својина г. Јовановића или не, јер ми смо се бојали овог: да све исплатимо па да дође сопственик и каже моје је.

А. Одавић — Је ли питање о својини расправљено?

М. Марковић — Није било решавано.

Р. Драговић — Тако је као што каже г. Милутин.

Председник — Ја ћу да претворим ову седницу у кратку конференцију и да умолим г. Јовановића који је овде да то објасни. После конференције.

Председник — Господо. Налазите ли да треба да се плати? (одобравање) Господо, молим. У овој 1893 год. нама је исцрпена сума на непредвиђене трошкове. По томе немамо откуда да учинимо нову исплату. Остаје да овластите да се може исплатити из уштеда по другим буџетским партијама: друкче не може. (Одобравање).

М. Капетановић — Може ли то да буде.

Председник — Може одбор то да реши. Другог изласка нема. — Има још једна молба: Драгутина Марковића тексатора. Он тражи хонорар од 360 лин. вели, да је болестан и моли да му се учини помоћ.

А. Одавић — Ради ли он то по дужности.

Председник — Ради.

А. Одавић — Хоћу да констатујем да нема довољно одборника за решавање, а за тим ипак кажем да не треба да му се да.

Председник — Због недовољног броја одборника закључујем седницу.

Седница закључена у 8 сати.

НАРЕДБА.

Старајући се о интересима општине београдске и о тачном прикупљању њених прихода, законом и од надлежне власти одобрених, Суд општ. вар. Београда, на основу решења Државног Савета од 24. Октобра 1892. год. Бр. 3438. чл. 40. зак. о општинама и решења одбора општинског од 12 Маја 1890 год. Абр. 839, и 11 Јуна 1892. Абр. 7537, а у свези с наредбом Управе вар. Београда од 10 Новембра 1892. год. Бр. 10975.

наређује

Да сваки онај који према поменутој наредби Управе вар. Београда од исте добије дозволу за давање балова, концерата и других забава, буде дужан с том дозволом пријавити се општинском Суду и њему положити ниже означену таксу, која је установљена у корист сиротиње београдске и народног позоришта.

Ако који од сопственика или закупца локала где се дају јавне забаве, допусти да у његовом локалу какво страном лице даје представе и друго томе подобно, а не увери се да је дотично лице поред дозволе добијене од управе вароши Београда и општини таксу платило, биће он одговоран општини за неплаћену таксу

ТАКСЕ

ЗА ЈАВНЕ ЗАБАВЕ У ОПШТИНИ БЕОГРАДСКОЈ

I.

- а, За свирање муш. оркестра по кафанама, баштама и т. д. од концерта до . . . 3 д.
б, За свирање са певањем вештака од 1 концерта . . . . . 5 д.
в, За свирање женског оркестра (дамен-капеле) . . . . . 20 д.

II.

- а, За игранку у локалу I-ог реда . . . . . 15 д.
б, За игранку у локалу II-ог реда . . . . . 10 д.
в, За игранку у локалу III-ег реда . . . . . 5 д.

III.

- а, За панораму на дан . . . . . 5—10 д.
б, За разне преставе и показивање вештина, дневно . . . . . 10—50 д.
в, За менаџерије и музеуме . . . . . 5—15 д.
г, Циркус од преставе . . . . . 10—20 д.
д, За забаве „Тингл-Тангл“ т. ј. (певање, свирање и представљање) од вечера . . . . . 50 д.

IV.

За друге врсте забава које овде нису предвиђене решавање општински Суд засебно.

V.

Сем овога наплаћиваће се још половина од гореозначене таксе у корист краљ. српског народног позоришта.

Од суда општине вар. Београда 14. Новембра 1892. год. Абр. 11331. у Београду.

РАЗНЕ ОПШТИНСКЕ ТАКСЕ.

I. Димничарство:

- а) За чишћење димњака (цилиндера) без разлике на спратове . . . . . 0·20 д.
б) За неузидан шпархерд . . . . . 0·20 д.
в) За узидан „ . . . . . 0·40 д.
г) За велики узидан шпархерд у гостионици . . . . . 0·50 д.
д) За чишћење димњака од два спрата 0·20 д.
ђ) За чишћење простог димњака . . . . . 0·10 д.
е) За чишћење чункова од 2 и по метра уједно са пећима . . . . . 0·10 д.
ж) За чишћење чункова од 2 и по метра уједно са више пећи . . . . . 0·20 д.
з) За паљење димњака (цилиндера) без разлике на спратове . . . . . 0·75 д.

II. Пражњење помијара и нужника:

- а) Од кубног метра . . . . . 10— д.
б) Од акова . . . . . 0·50 д.

III. Псетарина:

- а) Марка за пашче за годину дана . . . 3— д.
б) Обнављање изгубљене марке стаје . . 1— д.

IV. Гробарина.

- а) Гроб за децу . . . . . 7— д.
б) Гроб за одрасле . . . . . 12— д.
в) Мала гробница . . . . . 555·52 д.
г) Велика гробница III. реда . . . . . 998·39 д.
д) Велика гробница II. реда . . . . . 1099·32 д.
е) Велика гробница I. реда . . . . . 1684·57 д.

V. Мртвачка кола:

- а) Мртвачка кола стара са два коња . . 12·90 д.
б) Мртвачка кола са анђелима са два коња . . . . . 24·90 д.
в) Мртвачка кола нова са два коња . . 36·90 д.
г) Мртвачка кола нова са 4 коња . . . 72·90 д.

ТАКСЕ

ЗА ИЗНОШЕЊЕ ЂУБРЕТА

За квартове: Савамаlesi, Теразијски, Варошки и Врачарски:

1. Од собе и кухиње или мањег дућана са собом . . . . . 0·25 д.
2. Од две или три собе, са кухињом или већег дућана са магазином . . . . . 0·70 д.
3. Од четири или више соба са кухињом, од кафане са кухињом, од гостионице са кухињом без штале . . . . . 1·50 д.

За квартове: Дорђолски и Палилулски:

1. Од собе и кухиње, или мањег дућана са собом . . . . . 0·20 д.
2. Од две или три собе са кухињом или већег дућана са магазином . . . . . 0·60 д.
3. Од четири или више соба са кухињом, од кафане са кухињом, од гостионице са кухињом без штале . . . . . 1 д.

Од суда општине београдске 28. Августа 1892. године Абр. 9449.